

די שוואַרצע בענדער

תורת יואל

גליון מס' 102

אידיש

מיוחד פאר פרחי התלמידים זיך צו באקענען מיטן רבי'נס היליגע דיבורים

י.ז. הכהן: עורך

פרשת נח תשפ"ז

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו. ויולד נח שלשה בנים.

פרעגט דער רבי זי"ע, 1) לכאורה, גלייך נאך דערציילן אז נח האט קינדער, דארף וועז די תורה אויסרעכענען זייערע נעמען, פארוואס איז די תורה מפסיק מיט **איש צדיק הי' ?** 2) רש"י איז מפרש **הואיל והזכירו סיפר בשבחו**, וויבאלד די תורה דערמאנט נח, מוז מען צולייגען א שבח, איז שוועה, מיר זעהן דאס נישט ביי אנדערע צדיקים, אז די תורה זאל צולייגן א שבח, פארוואס פונקט ביי נח מוז מען צולייגען א שבח?

רש"י איז מפרש, אז די מענטשען פון דור המבול, זענען געווען אומווערדיג מיט נישט קיין איידעלע מעשים, ווי עס שטייט אין פסוק, **כי השחית כל בשר**, און רש"י לייגט צו: **לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל**, דערציילט דער מדרש אז זיי האבן גע'גנב'ט פחות משוה פרוטה, ווייניגער ווי א פרוטה, אויף וואס מען קען נישט אנקלאגן בדין, און דאס האט חותם געווען זייער גזר דין.

לכאורה וועלכע פון די צוויי טעמים איז דער עיקר, דאס וואס שטייט אין פסוק **כי השחית**... אדער וואס רש"י זאגט, **גזל**? נאך איז שוועה, א בן נח ווערט גע'משפט אפי' אויף ווייניגער ווי א פרוטה, ווייל א בן נח איז נישט מוחל אויף גארנישט, אויב אזוי וואס איז דער חילוק וויפל זיי האבן גע'גנב'ט, א פרוטה אדער פחות מ'שוה פרוטה.

דער רבי ברענגט ארויס א נקודה למחשבה, ווי אזוי איז דאס מעגליך, אז אדם הראשון יציר כפיו פון השי"ת, מקורו משורש הטוב, מיט א תכונת הנפש פון מידות טובות, און אזוי אויך זיינע קינדער און אייניקלעך ווייטער, אם כן, ווי איז דער דור המבול אזוי ווייט געפאלן אז דער באשעפער האט געמוזט ברענגן א מבול און זיי אומברענגען?, דער רבי פרעגט בלשון קדשו **ווי אזוי קאן דאס זיין?**

אלא מאי פיהרט אויס דער רבי, אז די אומאיידעלע מעשים האט געטוישט די תכונת הנפש און אריין געברענגט מידות רעות, אזוי ווייט אז זיי האבן נישט מוחל געווען אפי' אויף ווייניגער ווי א פרוטה, אויב אזוי איז **נחתם גזר דינם על הגזל**, ווייל א בן נח איז נהרג אפי' על פחות משוה פרוטה.

קומט אויס אז הא בהא תלי', ביידע טעמים זענען געבינדען איינס מיטן אנדערן, אנגעהויבן האט זיך עס מיט **כי השחית**... און דער דין איז נחתם געווארן אויף **גזל**, ווי דער מדרש זאגט אז זיי האבן גע'גנב'ט פחות משוה פרוטה.

מיט דעם איז אויך זעהר פארשטענדליך דער פסוק, **אלה תולדות נח**, דער כלל איז **אלה פוסל את הראשונים**, עס טיילט אפ פון די פריערדיגע וואס ווערן אויסגערעכנט סוף פרשת בראשית, נח איז געווען גאר אנדערש פון זיין דור, נח איז יא געווען עהרליך, און ווען דעם מוז די תורה צולייגען א שבח.

אין דער פשט אין פסוק איז אזוי: **אלה** טיילט אפ, **תולדות נח**, די תורה זאגט עדות אז נח'ס קינדער זענען יא געבוירען משורש הטוב, און ווען דעם איז דער פסוק מקדים א שבח, **נח איש צדיק**, צו דערציילן אז נח האט משפיע געווען צו זיינע קינדער מידות טובות, ווייל ער אליינס איז געווען עהרליך, און במילא איז געבוירען עהרליכע קינדער ווי עס שטייט ווייטער **ויולד נח את שם**....

דער רבי איז מסיים מיט היליגע ברכות, השי"ת יעזור שנזכה להשפעה עליונה ולרחמים וחסדים, ונזכה במהרה לראות בישועת כל ישראל ושמחתן, בהתגלות כבוד שמים עלינו, במהרה בימינו אמן

מיין מנשה

מיין פאן און ספעסיאליטעט איז פארעכטן זייגער'לעך, איך רעד פון גאר טייערע זייגערס, וואס האבן זייער הייקעלע סיסטעמען, און השי"ת האט מיך באשאנקען מיט גאלדענע הענט, און איך קען ארבייטן אויף גאר קליינע מאשינען, באמת לויפט דאס אין די משפחה, מיין פאטער און זיידע זענען אויך געווען באשאנקען מיט גוטע הענט און דאס איז געווען זייער באשעפטיגונג און פרנסה, אינדערהיים אין מאקאווע.

איין טאג באקום א טעלעפאן רוף, פון דעם סאטמאר רבינ'ס גבאי, אויב איך קען קומען פארעכטן א זייגער וואס ליגט אויפן רבינ'ס טיש, איך בין ארויסגעפארן קיין קרית יואל, צום רבינ'ס הויז אויף בעיקערטאון, נאך צוויי שעה האב איך מצליח געווען עס צו מאכן ארבעטן, פון וואס דער רבי איז געווען זייער צופרידן און געוואלט באצאלן פאר מיין ארבעט.

זאג איך פאר ר' יוסל, אז איך וויל נישט קיין געלט, איך וויל א ברכה, פרעגט דער רבי וואספארא ברכה וויל איה, דערצייל איך דעם רבי'ן, אז פארעכטן זייגער'לעך איז מיין פאך, און איך האב מורא, אז וועט איך וועל עלטער ווערן וועלן מיינע הענט אנהייבן ציטערן, און כ'וועל פארלירן מיין פרנסה, בעט איך א ברכה אויף לאנגע יארן צו קענען אנגיין מיט מיין ארבעט, (אינאיינוועגס האב איך שוין געבעטן א ברכה אויף אריכת ימים).

דער רבי האט זיך צושמייכלט און ווארעם אנגעוואונטשען, און געזאגט: נו, זאל זיין ידו על העליונה.

כהיום, בין איך א בן שמונים קע"ה, נישט נאר וואס איך דרייוו אליינס, איך ארבעט נאך א פולע וואך, און מיינע הענט קע"ה, קענען פארעכטן זייגער'לעך פונקט ווי 50 יאר צוריק.

זכרונות בית רבי (י)

מנשה קעניג

אין דעם מאמר, וועל איך אירערגעבן אירער נאך רבנים און אדמורי"ם וואס האבן געוואוינט אין די שטאט סאטמאר, און איך האב געהאט די זכי' זיי צו קענען.

האדמו"ר מביקסאד - הרה"צ רבי אליעזר פיש זצ"ל

אויפן ביקסאדער רבי'ן האט מען געזאגט אז ער קען ש"ס בבלי און ירושלמי בע"פ, און רוב פון זיין לעבן איז ער געווען שרוי בתענית, ער איז געווען א דוגמה, ווי די גמרא דערציילט אויף רבי צדוק, וואס האט געפאסט 40 יאר פארן חורבן הבית.

זיין גאנצע טעגליכע שפייז איז געווען, א ווייסל פון א איי מיט אביסל מילך, אגאנצע וואך און אויך שבת, עפעס אנדערש איז נישט אראפ געגאנגען אין זיין וושט.

אנדערש איז געווען פסח ביינאכט, ווען דער ביקסאדער רבי האט זיך מוסר נפש געווען אויף אכילת כזית מצה, הונדערטער אידן זענען געקומען זעהן, מ'האט זיך געהאנגען ביי די פענסטערס, בייצוואוינען די מחזה אלוקים, וואו דער ביקסאדער רבי נעמט א שטיקל מצה, לייגט עס אריין אין מויל, און נעמט א לעפל שטופט ער עס אראפ איין מאל אין נאכאמאל, ביז ס'איז אראפגעגאנגען א כזית.

א דאקטער איז געשטאנען דערבייַ, אין נאך יעדע שטיקל מצה, איז ער אומגעפאלן אויפן בעט פון יגיעה און שוואכקייט, און אזוי האט ער פרובירט עטליכע מאל ביז א כזית איז אראפ בבית הבליעה.

די אלע אידן וואס האבן דאס מיטגעהאלטן, וועלן קיינמאל נישט פארגעסן דעם סדר נאכט ביים ביקסאדער רבי'ן זצ"ל.

רבי אהרן ראטה - שומר אמונים

אין חרדי'שער קוואַרטל אויף די באטורי גאס, איז געשטאנען בנין הביהמ"ד אין ישיבה פון רבי אהרעלע (אזוי האט מען אים גערופן אין שטאט) אין זיין מנין האבן געדאוועט בערך 40 בעלי בתים, און זיין ישיבה איז באשטענען פון אומגעפעהר 30 בחורים.

רבי אהרעלע איז געווען ארגינעל א בלאזשוב'ער חסיד, און אויך געפארען אסאך קיין בעלזא, און האט אויסגעטרעטן אן אייגענעם דרך אין עבודת השם, וואס האט נישט אזוי געצויגן די אלגעמיינע גאס, טיילד שטאטישע אידן האבן אפי' עס באקעמפט.

איך פרעזענליך בין איך אפט אריין צום דאוונען און צום טיש, די תלמידים האבן מיך געוואלט משכנע זיין צו ווערן א תלמיד, אבער פאר מיינע אויגן איז געשטאנען מיין טאטע'ס באפעל, אז איך זאל מיך דרייען נאר ביים סאטמאר רב.

רבי אהרעלע האט געהאט א מיוחד'דיגע שיטה אין עבודת השם, ווי ער האט עס ארויסגעברענגט דאן אין זיין ספר שלחן הטהור - וואס האט אגב א הסכמה פונעם רבי'ן - אבער אן עבודה וואס פאדערט שוועריע סיגופים, און האט נישט געצויגן צופיל חסידים.

רוב בחורים אין זיין ישיבה האבן קודם געלערנט אין רבינ'ס ישיבה, אבער געפיהלט אז זיי געברויכן א רוחניות'דיגער מורה דרך אויף מער א פרעזענליכן אופן, און די בחורים וואס זענען אריבער צו ר' אהרעלע לערנען, פלעגן די סאטמארע בחורים פארטרייבן פון רבינ'ס ביהמ"ד, אזוי אז מ'האט נישט געקענט אנהאלטן ביידע קשרים, אחד המיוחד איז געווען רבי אברהם יצחק קאהן, וואס איז געווען פון די בעסטע תלמידים פון רבי'ן, און די זעלבע צייט א חבר בחבורת שומרי אמונים, און שפעטער געווארן אין אייידעם ביי רבי אהרעלע, און נאך זיין פטירה געווארן באקאנט אלס אדמו"ר מתולדות אהרן.